

BO
ZAR

BELGIAN
NATIONAL ORCHESTRA

MUSIC

FÊTE DE LA MUSIQUE

BELGIAN NATIONAL
ORCHESTRA

21 JUNE '17

GRANDE SALLE HENRY LE BŒUF ·
GROTE ZAAL HENRY LE BŒUF

BELGIAN NATIONAL ORCHESTRA

ANDREY BOREYKO, direction · leiding
JULIEN LIBEER, piano
JEAN-MICHEL CHARLIER, clarinette · klarinet
LUC LOUBRY, basson · fagot

CÉSAR FRANCK
1822-1890

Variations symphoniques, pour piano et orchestre · Symfonische variaties,
voor piano en orkest, M 46 (1885)

RICHARD STRAUSS
1864-1949

Double Concertino pour clarinette et basson · Duet-concertino voor klarinet
en fagot, TrV 293 (1947)

- Allegro moderato
- Andante
- Rondo. Allegro ma non troppo

pause · pauze

CÉSAR FRANCK
Les Djinns, M 45 (1884)

EDWARD ELGAR
1857-1934

Variations sur un thème original « Enigma » · Variaties op een origineel
thema "Enigma", op. 36 (1898-1889)

Theme (Andante)

- I. L'istesso tempo «C.A.E.»
- II. Allegro «H.D.S-P.»
- III. Allegretto «R.B.T.»
- IV. Allegro di molto "W.M.B."
- V. Moderato "R.P.A."
- VI. Andantino "Ysobel"
- VII. Presto "Troyte"
- VIII. Allegretto "W.N."
- IX. Adagio "Nimrod"
- X. Intermezzo: Allegretto "Dorabella"
- XI. Allegro di molto "G.R.S."
- XII. Andante "B.G.N."
- XIII. Romanza: Moderato " * * * "
- XIV. Finale: Allegro Presto „E.D.U.“

22:00

fin du concert · einde van het concert

**captation & diffusion en direct ·
opname & live uitzending**

avec le soutien de · met de steun van

Pour les artistes et la musique, merci de respecter le silence. Veuillez à éteindre téléphones portables, montres électroniques et à réprimer les toux. Il est interdit de photographier, filmer et enregistrer. Gelieve uit respect voor de artiesten en de muziek de stilte te bewaren. Schakel je gsm of elektronisch uurwerk uit en hoest niet onnodig. Het is verboden te fotograferen, te filmen en opnames te maken.

FÊTE DE LA MUSIQUE

Pour ce dernier concert de la saison, le Belgian National Orchestra nous invite à un délicieux moment de musique lyrique et romantique : un programme parfait pour ce 21 juin, jour de la Fête de la Musique en Fédération Wallonie-Bruxelles. Nous entendrons trois solistes à cette occasion : outre les deux remarquables chefs de pupitre des sections bassons et clarinettes de l'orchestre, le jeune pianiste belge Julien Libeer apparaîtra dans l'œuvre de César Franck. Il s'agit également d'un événement très particulier pour le chef d'orchestre Andrey Boreyko : c'est à cette occasion qu'il fera sa dernière apparition au Palais des Beaux-Arts au pupitre de chef d'orchestre principal de l'Orchestre national de Belgique.

Né à Liège, César Franck revient à deux reprises dans le programme. Pour *Les Djinns* (un djinn est une créature mythique de la culture islamique), Franck s'est inspiré du célèbre poème éponyme de Victor Hugo. Le poème symphonie de Franck serre au plus près le poème original d'Hugo, aussi bien en termes de contenu que de forme. Le compositeur parvient à recréer l'atmosphère mystérieuse et lourde, mais conserve aussi la structure unique de l'œuvre : un grand crescendo est suivi par un decrescendo (ce qu'Hugo a d'ailleurs rendu de façon littérale, avec deux vers courts suivis de vers plus longs puis à nouveau plus courts). La partie de piano des *Djinns* est particulièrement difficile ; Franck apprécia tant l'interprétation virtuose de Louis Diémer, qui en assura la création, qu'il lui dédia ses *Variations symphoniques*.

C'est donc Diémer également qui créa les *Variations symphoniques*. Même si le piano y est soliste, il est parfaitement intégré à l'orchestre et n'apparaît que rarement comme instrument soliste. Le piano joue cependant un rôle important dans le développement de l'œuvre en termes de structure, de couleur et de rythme. Cette façon de travailler est tributaire de Liszt, qui introduisit un processus similaire dans sa *Totentanz*.

Tout comme Franck écrivit ses *Variations symphoniques* et *Les Djinns* dans les cinq dernières années de sa vie, Richard Strauss composa le *Double Concertino* en 1947, deux ans avant sa mort. Et tout comme *Les Djinns* de Franck, l'œuvre de Strauss est basée sur des éléments non musicaux. Strauss rapporta au chef d'orchestre Clemens Krauss qu'il s'était inspiré du récit *Le Garçon porcher* de Hans Christian Andersen. Dans ce conte, un pauvre prince (joué ici par le basson) essaye d'obtenir les faveurs d'une princesse (la clarinette) en se déguisant et en se présentant comme porcher au palais du père de la princesse. Mais Strauss expliqua également à un ami bassoniste que son œuvre racontait l'histoire d'une princesse (la clarinette) surprise par les cabrioles d'un ours (le basson). Quand la princesse danse avec l'ours, celui-ci se transforme en prince. Quelle que soit l'histoire à la base de l'œuvre, le *Double Concertino* de Strauss est une œuvre aussi géniale que mélodique, au style très joyeux et transparent, presque néoclassique.

Avec la dernière œuvre au programme, les célèbres *Variations Enigma* d'Edward Elgar, nous revenons à l'époque des œuvres de Franck, à la fin des années 1880. La réputation de Franck était alors déjà bien établie, tandis que le grand triomphe d'Elgar restait à venir – et ce sont précisément les *Variations Enigma* qui le lui apportèrent. L'œuvre est basée sur des improvisations du compositeur au piano, alors qu'il pensait à certains de ses amis. Seul le thème, dans la partition originale, porte la mention manuscrite « *enigma* ». Cette pièce soulève deux grands questionnements. Tout d'abord, via un pseudonyme ou des initiales, chacune des quatorze variations est dédiée à un ami ou à une connaissance du compositeur. Cette partie du mystère a été rapidement résolue : l'identité des personnes et la nature de leurs relations avec le compositeur sont aujourd'hui connues. Il reste cependant à résoudre une énigme bien plus importante, au sujet de laquelle Elgar disait lui-même : « Je ne dévoilerai pas l'énigme, son mystère doit être conservé... Il existe un thème qui englobe le tout mais qui n'est jamais joué. » Seule la femme d'Elgar et August Jaeger, un ami fidèle dépeint dans la variation *Nimrod*, auraient connu la solution. Il a été suggéré que le thème et les variations pourraient servir de contrepoint à une autre mélodie célèbre, comme celle de l'hymne national anglais *God save the Queen*. Ceci, tout comme d'autres théories, n'a jamais été prouvé...

FÊTE DE LA MUSIQUE

Voor dit laatste concert van het seizoen nodigt het Belgian National Orchestra iedereen uit voor een heerlijk meeslepend concert, vol lyrische, romantische muziek. Een ideaal programma voor 21 juni, traditiegetrouw het feest van de muziek bij de Federatie Wallonië-Brussel. Maar liefst drie solisten maken hun opwachting. Naast de twee uitstekende aanvoerders van de fagot- en klarinetsectie van het Belgian National Orchestra, schittert de jonge Belgische pianist Julien Libeer in werk van César Franck. Ook voor dirigent Andrey Boreyko wordt het een bijzonder moment. Hij treedt met dit concert voor de laatste keer aan in het Paleis voor Schone Kunsten als chef-dirigent van het Belgian National Orchestra.

César Franck, geboren in Luik, staat twee keer op het programma. Voor *Les Djinns* (een djinn is een mythisch wezen uit de islamitische cultuur) liet Franck zich inspireren door het beroemde gelijknamige gedicht van Victor Hugo. Francks symfonische gedicht sluit nauw bij Hugo's oorspronkelijke gedicht aan, zowel naar inhoud als naar vorm. De componist verklankte niet alleen de mysterieuze, broeierige sfeer, maar behield ook de unieke opbouw van het werk van Hugo: een groot crescendo, gevolgd door een decrescendo (Hugo gaf deze vorm trouwens letterlijk weer, door gebruik te maken van eerst korte, vervolgens langere, en dan weer kortere versregels). De pianopartij van *Les Djinns* is bijzonder moeilijk. De virtueuze vertolking van Louis Diémer, die de première verzorgde, beviel Franck zo sterk, dat hij speciaal voor hem zijn *Symfonische variaties* componeerde.

Diémer bracht dus ook de première van die *Symfonische variaties*. Ook al is de pianist opnieuw solist, de piano is in dit werk perfect geïntegreerd in het orkest en komt slechts zelden naar voor als een solo-instrument. Wel speelt de piano een belangrijke rol in de ontwikkeling van de compositie op vlak van structuur, kleur en ritme. Met deze werkwijze is Franck schatplichtig aan Liszt, die in zijn *Totentanz* al een gelijkaardig procedé introduceerde.

Net zoals Franck zijn *Symfonische variaties* en *Les Djinns* schreef in zijn laatste levensjaren, componeerde ook Richard Strauss het *Duet-concertino* aan het einde van zijn leven. Hij schreef dit bijzonder werk in 1947, twee jaar voor zijn dood. En zoals in het geval van Francks *Les Djinns*, lag bij Strauss een buitenmuzikaal gegeven aan de basis van zijn compositie. Aan de dirigent Clemens Krauss vertelde Strauss dat hij zich liet leiden door het sprookje *De varkenshoeder* van Hans Christian Andersen. In dat sprookje probeert een arme prins (hier vertolkt door de fagot) in de gunst te komen van een prinses (de klarinet), door zich te vermommen en als varkenshoeder aan de slag te gaan in het paleis van de vader van de prinses. Maar aan een bevriende fagotist vertelde Strauss dan weer dat zijn compositie het verhaaltje verklankt van een prinses (de klarinet), die opgeschrikt wordt door de bokkesprongen van een beer (de fagot). Wanneer de prinses danst met de beer, verandert hij in een prins. Welk sprookje ook aan de basis ligt, het *Duet-concertino* van Strauss is een even geniaal als melodisch werk in een bijzonder opgewekte en transparante, bijna neoklassieke stijl.

Met het laatste werk op het programma, de beroemde *Enigma-varianties* van Edward Elgar, keren we terug naar de periode waaruit ook de twee werken van Franck komen, eind jaren 1880. Maar had Franck zijn reputatie toen al gevestigd, dan moest de grote triomf van Elgar nog komen - die behaalde hij precies met de *Enigma-varianties*. Het werk groeide uit improvisaties van Elgar aan de piano, die daarbij dacht aan een dozijn van zijn vrienden. Het werk, waarvan alleen het thema in de originele partituur de handgeschreven vermelding 'enigma' meekreeg, is op twee manieren raadselachtig. Elk van de veertien varianties is met initialen of een pseudoniem opgedragen aan vrienden of kennissen van de componist. Dat deel van het raadsel werd vlug opgelost; intussen kennen we de identiteit van die personen, net als hun relatie tot de componist. Er blijft echter een veel groter, onopgelost raadsel. Daarover zei Elgar zelf: "Het enigma, dat zal ik niet uitleggen - de duistere betekenis ervan moet verborgen blijven... Over en door de hele cyclus bevindt zich een ander, ruimer thema, dat evenwel nooit wordt gespeeld." Alleen Elgars vrouw en August Jaeger, een toegewijde vriend die wordt geschilderd in de variatie *Nimrod*, zouden de oplossing van dit mysterie hebben gekend. Sommigen hebben gesuggereerd dat het thema en de varianties zouden kunnen dienen als contrapunt voor een of andere bekende melodie, zoals die van het Engelse volkslied *God save the queen*. Dit, net als andere theorieën, is echter nooit bewezen...

BO ZAR

Vous avez aimé ce concert ? Commandez votre abonnement « Les Vendredis de l'ONB » ou « Les Dimanches de l'ONB » pour la saison 2017-2018.

Enthousiast over dit concert? Neem nu een abonnement 'NOB op vrijdag' of 'NOB op zondag' voor het seizoen 2017-2018.

15 & 17.09.2017 · 15:00 & 20:00

Hugh Wolff, direction · leiding
John Adams, Maurice Ravel, Ludwig van Beethoven

01.10.2017 · 15:00

Ion Marin, direction · leiding
Igor Stravinsky, Claude Debussy

20 & 22.10.2017 · 15:00 & 20:00

Hugh Wolff, direction · leiding
Claude Debussy, Ludwig van Beethoven, Igor Stravinsky

10.11.2017 · 20:00

**Chœur National de Hongrie ·
Hongaars Nationaal Koor**
Stanislav Kochanovsky, direction ·
leiding
György Ligeti, Zoltán Kodaly

26.11.2017 · 15:00

George Pehlivanian, direction · leiding
Sergei Rachmaninoff, Witold Lutoslawski, György Ligeti

08.12.2017 · 20:00

Hugh Wolff, direction · leiding
György Ligeti, Gustav Mahler

15 & 17.12.2017 · 15:00 & 20:00

Marin Alsop, direction · leiding
Lukáš Vondráček, piano
Anna Clyne, John Adams, Sergei Rachmaninoff, Johannes Brahms

19 & 21.01.2018 · 15:00 & 20:00

Hugh Wolff, direction · leiding
Esther Yoo, violon · viool

Frank Bridge, Jean Sibelius, Thomas Adès, Claude Debussy

28.01.2018 · 15:00

Hugh Wolff, direction · leiding
Charles Ives, Joseph Haydn, Richard Strauss

02.02.2018 · 20:00

Eivind Aadland, direction · leiding
Claude Debussy, Maurice Ravel, Richard Wagner, Richard Strauss

23 & 25.02.2018 · 15:00 & 20:00

Hugh Wolff, direction · leiding
Edvard Grieg, Dmitry Shostakovich

02 & 04.03.2018 · 15:00 & 20:00

Michael Schönwandt, direction ·
leiding
Pyotr Tchaikovsky, Johannes Brahms

16.03.2018 · 20:00

**Orfeon Donostiarra
Stanislav Kochanovsky**, direction ·
leiding
Alexander Skriabin
Coprod.: Klarafestival

27.05.2018 · 15:00

Xian Zhang, direction · leiding
Sergei Prokofiev, Ludwig van Beethoven

08 & 10.06.2018 · 15:00 & 20:00

Hugh Wolff, direction · leiding
Wolfgang Amadeus Mozart, Sergei Prokofiev, John Adams, Leoš Janáček

Découvrez tous nos abonnements sur · Ontdek al onze abonnementen op
www.bozar.be/subscriptions1718